

Problem uchodźstwa

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Halina Grzymała-Moszczyńska, Agata Górny, Witold Klaus, Sławomir Łodziński, *Uchodźcy w Polsce sytuacja prawna, skala napływu i integracja w społeczeństwie polskim oraz rekomendacje*, Warszawa 2017.

Źródło: dostępny w internecie: www.pixbay.com, domena publiczna.

Rasizm, odmiennosc religijna, poglądy polityczne, wojna – to główne powody ucieczki ludności z rodzinnego kraju. Wiąże się to z tragedią porzucenia dotychczasowej egzystencji, lękiem przed nieznanym i ryzykiem zagrożenia życia. Niezwykle drastycznym aspektem uchodźstwa jest rozłąka rodziców z dziećmi, kiedy stoją oni przed trudną decyzją o rozstaniu z potomstwem po to, by chronić jego życie i dać szansę na lepszy byt. Często podejmują niebezpieczne formy ucieczki: przez morze lub nielegalnego przekroczenia granic. Przepelnione obozy dla uchodźców, brak dostępu do podstawowych środków czystości czy wręcz głód i choroby trapią miliony ludzi na całym świecie. Wiele państw na różne sposoby podejmuje próby rozwiązywania problemu uchodźstwa. Są również kraje, które bagatelizują tą kwestię lub nie angażują się w pomoc.

Twoje cele

- Zdefiniujesz pojęcie „uchodźca”.
- Zrozumiesz różnicę między uchodźstwem a emigracją.
- Zdiagnozujesz problem uchodźstwa w Europie.
- Poznasz przyczyny i skutki oraz sposoby rozwiązania problemu uchodźstwa.

Przeczytaj

Emigrant a uchodźca

” Agata Górny, Halina Grzymała-Moszczyńska, Witold Klaus, Sławomir Łodziński *Uchodźcy w Polsce sytuacja prawna, skala napływu i integracja w społeczeństwie polskim oraz rekomendacje*

Najstarszą, najszerszą oraz najbardziej właściwą formą ochrony międzynarodowej jest status uchodźcy, przyznawany na podstawie Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, zwanej powszechnie [Konwencją Genewską](#). Została ona przyjęta w 1951 roku jako dokument, który miał reagować na problem znaczących ruchów migracyjnych wywołanych w Europie przez II wojnę światową, a także wydarzenia bezpośrednio po niej następujące, w tym związane z podziałem kontynentu na strefy wpływów. W ich wyniku bardzo wiele osób zmieniało kraj zamieszkania. Konwencja Genewska początkowo obejmowała swoimi przepisami jedynie Europejczyków i odnosiła się do powodujących migrację wydarzeń, które zaszły przed 1 stycznia 1951 roku. Dopiero tzw. Protokół Nowojorski z 1967 r. pozwolił na zastosowanie tego dokumentu do uchodźców, niezależnie od ich kraju pochodzenia. Zniósł także wcześniejsze ograniczenia czasowe. Polska przystąpiła do Konwencji dość późno, bowiem dopiero pod koniec 1991 r.

Źródło: Halina Grzymała-Moszczyńska, Agata Górny, Witold Klaus, Sławomir Łodziński, *Uchodźcy w Polsce sytuacja prawna, skala napływu i integracja w społeczeństwie polskim oraz rekomendacje*, Warszawa 2017.

Emigrant	Uchodźca
Osoba, która wyjeżdża z kraju swojego pochodzenia.	Konwencja Genewska z 1951 roku definiuje uchodźcę jako „osobę, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju”.
	Uchodźcy uciekają przed prześladowaniami powstającymi m.in. w wyniku wojen, rewolucji, czystek etnicznych. Często są to osoby lub bliscy osób, które doświadczyły tragicznych wydarzeń, niehumanitarnego traktowania (np. tortur), otarli się o śmierć.
UCHODŹCY • INFO definicje	

Definicje pojęć „emigrant” i „uchodźca”.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>.

Uchodźcy w Polsce

Problem uchodźstwa w Polsce pojawił się w ostatnich latach w związku z konfliktem zbrojnym w Syrii czy Ukrainie. Wtedy też szlakami wodnymi i lądowymi zaczęły napływać do krajów Europy setki tysięcy ludności uciekającej przed głodem i śmiercią. W latach 2012–2014 do urzędu do Spraw Cudzoziemców wpłynęło 14.597 pozytywnie rozpatrzono 557. Natomiast 456 osób uzyskało pomoc uzupełniającą. W 2015 r., w związku z ogromną falą [uchodźców](#) głównie z Syrii i Erytrei, Unia Europejska dokonała rozdziału ilości przyjmowanych uchodźców przez poszczególne kraje. Polska zadeklarowała chęć przyjęcia 7000 uchodźców. Są to osoby relokowane z krajów południowej Europy. Od 2016 r. w Polsce znajduje się 12 otwartych obozów dla uchodźców. [źródło danych: *Pomoc społeczna dla uchodźców*, nik.gov.pl, dostęp online 22.05.2020].

Ośrodki dla uchodźców w Polsce.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o, licencja: CC BY-SA 3.0.

Obóz dla uchodźców - obóz dla osób przemieszczonych:

– obóz przeznaczony dla osób, które musiały opuścić miejsce stałego zamieszkania ze względu na zagrożenie życia, zdrowia, bądź wolności. Zagrożenie to jest najczęściej związane z walkami zbrojnymi i klęskami żywiołowymi. Prześladowaniami z powodu religii, rasy lub przekonań politycznych.

Prawne formy ochrony uchodźców

- Przyznanie statusu uchodźcy umożliwia korzystanie z większości praw socjalnych.
- Ochrona uzupełniająca to forma ochrony dla kogoś, kto nie otrzymał statusu uchodźcy, ale nie może wrócić do swojego kraju np. ze względu na ryzyko stosowania tortur.

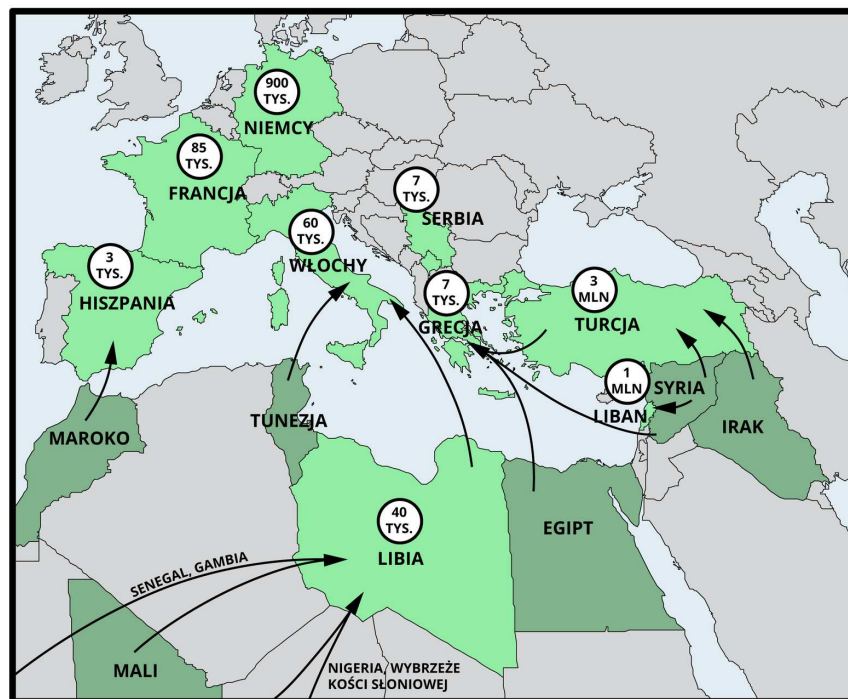
Formy ochrony przyznawanej cudzoziemcom w Polsce	
Formy ochrony międzynarodowej	• status uchodźcy • ochrona uzupełniająca • ochrona czasowa
Formy ochrony krajowej	• azyl • zgoda na pobyt ze względów humanitarnych • zgoda na pobyt tolerowany • zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi • zezwolenie na pobyt czasowy wydawane ze względu na poszanowanie prawa do życia rodzinnego i praw dziecka

Formy ochrony przyznawanej cudzoziemcom w Polsce

Europa w dobie wielkiej fali uchodźców

Do 2015 r. pomoc państw europejskich ograniczała się do wspierania finansowo organizacji humanitarnych. Do rozszerzenia form pomocy przyczyniła się tragedia, w wyniku której utonęło 700 osób u wybrzeży włoskiej wyspy Lampedusa. Zdjęcie 3-letniego martwego chłopca, znalezione u wybrzeży Turcji, obiegło cały świat i rozpoczęło kolejną poważną dyskusję nad tym, jak pomóc ogromnej liczbie uchodźców. Kanclerz Niemiec Angela Merkel wykazała się jako pierwsza humanitarnym gestem, twierdząc, że jej kraj jest skłonny przyjąć uchodźców. Do tej pory Niemcy przyjęły ich najwięcej. Grecja i Włochy to kraje, które same borykają się z wewnętrznym kryzysem gospodarczym, a to właśnie do nich napływała największa liczba uchodźców, zanim zostali przeniesieni do innych krajów UE. Są to uchodźcy głównie z Afryki i Azji. Sytuacja w obozach przejściowych jest trudna, chociaż organizacje rządowe i pozarządowe dokładają wszelkich starań, aby zapewnić podstawowe środki czystości, ubrania czy lekarstwa. Wspomagają także budowę prowizorycznych miejsc zamieszkania. Sprawa uchodźstwa wiąże się z pewnymi zagrożeniami, jak chociażby przekraczanie granic przez osoby podejrzane o terroryzm.

Budowa obozów przejściowych generuje duże koszty, które ponoszą obywatele kraju przyjmującego. Obozy te muszą być strzeżone przez specjalne służby, gdyż bardzo łatwo o sytuacje niebezpieczne, zagrażające nie tylko uchodźcom, ale także okolicznym mieszkańcom. Są również korzyści przyjmowania uchodźców, jak chociażby zwiększenie konsumpcji i popytu – co napędza gospodarkę – uczenie się empatycznego podejścia do drugiego człowieka, otwarcie się na nowe kultury, a przede wszystkim zmusza do humanitarnej edukacji zwłaszcza w kwestii sierot, które są częstymi mieszkańcami obozów dla uchodźców.

Kraje, z których migrują uchodźcy i kierunki migracji.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>.

Słownik

azyl

forma ochrony, odosobnione miejsce zapewniające schronienie przed organami ścigania kraju pochodzenia

emigrant

osoba, która dobrowolnie opuszcza kraj swojego pochodzenia na przykład w poszukiwaniu lepszej pracy

Konwencja Genewska 1951 r.

najważniejszy dokument, który definiuje pojęcie uchodźcy; zapisane są w niej też najważniejsze zasady dotyczące traktowania uchodźców i wskazania dotyczące zapewnienia opieki przez państwa; niezwykle istotnym zapisem konwencji jest zapis mówiący o niekaraniu uchodźców, którzy nielegalnie przekroczyli granice; Polska jest wśród krajów, które podpisały konwencję Genewską

ośrodek otwarty

ośrodek, w którym cudzoziemcy oczekują na status uchodźcy; mogą swobodnie opuszczać teren obozu; w Polsce znajduje 12 takich ośrodków (stan na 2019 r.)

ośrodek zamknięty

to miejsce odosobnienia, gdzie przebywają cudzoziemcy, którzy nielegalnie przekroczyli granice, oczekują na proces i postanowienia sądu

relokacja

system wypracowany przez państwa Unii Europejskiej, dzięki któremu państwa zalane największą ilością uchodźców takie jak Grecja, Włochy czy Węgry, które same nie są w stanie rozpatrzyć wszystkich wniosków, mogą przenosić uchodźców do innych państw; relokacja jest możliwa tylko pomiędzy państwami UE

uchodźca

w roku 1951 podpisano w Genewie konwencję, w której zawarto definicję uchodźcy; to osoba, która pod presją w wyniku uzasadnionej obawy o własne życie lub w wyniku prześladowania na gruncie religijnym, pogładowym czy rasowym, także narodowościowym musi opuścić swój kraj; uchodźcy najczęściej uciekają z powodu toczących się konfliktów zbrojnych, rewolucji lub czystek etnicznych

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z wypowiedzią dotyczącą problemu uchodźstwa. Zastanów się, jak w przyszłości można zarówno zapobiegać tego rodzaju problemowi, jak również minimalizować skutki migracji uchodźczej.

Trwa wczytywanie danych..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D4mMSugV9>

Jaka jest różnica między uchodźcą a emigrantem ekonomicznym

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału - wyjaśnia różnicę między uchodźcą a emigrantem ekonomicznym.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Wybierz, kraj , który w latach 2013-2018 przyjął najwięcej uchodźców.

- Niemcy
- Francja
- Polska
- Szwecja

Ćwiczenie 3

Uzupełnij prawidłowo zdania dotyczące statusu uchodźcy.

relokacji, sanitarne, kraju docelowego, inkubacji, specjalne, statusu emigranta, kraju pochodzenia, status uchodźcy, turystami

„Osoby starające się o ..... poddawane są znacznie dokładniejszej kontroli służb specjalnych niż te, które przekraczają granicę z legalną wizą. Są sprawdzani zarówno pod kątem ich dotychczasowego życia, jak i bezpieczeństwa ..... Co więcej, kontrolę przechodzą oni czterokrotnie: najpierw podczas przekroczenia granicy Unii Europejskiej, następnie podczas kwalifikacji do programu ..... na szczeblu unijnym, potem podczas potwierdzenia statusu uchodźcy w Polsce czy innym europejskim kraju. Bezpośrednio przed otrzymaniem statusu w Polsce są oni jeszcze raz sprawdzani przez tutejsze służby .....” .
źródło: uchodzczy.info/infos/mity-i-fakty [dostęp online 22.05.2020]

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Zdecyduj, które elementy są korzystne dla państwa, które przyjmuje uchodźców, a które negatywne.

koszty związane z utrzymaniem specjalnych służb strzegących porządku, nauka empatycznego nastawienia na drugiego człowieka, duże koszty utrzymania obozów dla uchodźców, zwiększenie konsumpcji i popytu, ryzyko przekroczeń granicy przez osoby powiązane z terroryzmem

negatywy związane z przyjęciem uchodźców przez kraj	
pozytywy dla kraju przyjmującego uchodźców	

Ćwiczenie 6

Co twoim zdaniem należy zrobić, by poprawić świadomość społeczną dotyczącą uchodźców w myśl zasady: „więcej wiedzy mniej strachu”? Zapisz swoje pomysły.

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

„Płot jest zrobiony z blachy, wysoki na pięć metrów, zwieńczony drutem kolczastym, żeby pokaleczyć przy próbie ucieczki. Za płotem dwupiętrowy budynek, przed nim – kolorowe huśtawki. To ośrodek zamknięty Straży Granicznej w Kętrzynie. Jeden z trzech, w których za kratami Polska trzyma dzieci ludzi starających się o status uchodźcy”. Źródło: *Co roku w Polsce od stu do dwustu dzieci trafia do zamkniętego ośrodka, choć nie popełnia żadnego przestępstwa* newsweek.pl [dostęp 22.05.2020]. Na podstawie dostępnych źródeł i materiałów opisz, jakie prawa chronią dzieci i kiedy zostały one ustanowione. Czy twoim zdaniem tak powinno wyglądać miejsce dla dzieci, które są oddzielone od rodziców i z dala od domu rodzinnego?

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Monika Piechowicz-Kruk

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Mapa uchodźstwa w Europie.

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/ technikum, zakres rozszerzony, klasa II

Podstawa programowa:

VIII. Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze: rozmieszczenie i liczba ludności, przemiany demograficzne, migracje, zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i religijne, kręgi kulturowe, sieć osadnicza, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich.

Uczeń:

8) odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej oraz opisuje problemy uchodźców, w tym dzieci, na wybranych przykładach z Europy i innych regionów świata.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje pojęcie „uchodźca”,
- wskazuje różnicę między uchodźstwem a emigracją,
- przeanalizuje artykuły i wypowiedzi dotyczące problemu uchodźstwa w Europie.

Strategie nauczania: konektywizm

Metody nauczania: burza mózgów, miniwykład, pogadanka, metoda „mapa pojęciowa”, grafika interaktywna

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach, plenum

Środki dydaktyczne: tablica interaktywna/monitor dotykowy lub tablety, plakaty z mapą pojęciową, atlas, mapa świata

Materiały pomocnicze: podręcznik, atlas, mapa świata, guma mocująca, duże arkusze papieru A3, pisali, kredki, paski papieru A3

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca

- Nauczyciel na plenum zadaje pytanie uczniom: kim jest uchodźca? Uczniowie wypowiadają się swobodnie i metoda „burza mózgów” definiują „uchodźcę”. Nauczyciel zapisuje na tablicy najważniejsze hasła dotyczące uchodźstwa (jak skąd, dokąd, kto, w jakim celu, z jakiego powodu itp.).
- Po wstępnej burzy mózgów, nauczyciel wspólnie z uczniami porządkuje zebrane informacje i przedstawia temat lekcji. Uczniowie zapoznają się z treścią wstępu do materiału multimedialnego i zapoznają się z celami lekcji. Nauczyciel konfrontuje treści zawarte we wstępie z przedstawionymi na plakatach uczniów, np. zadając pytanie czy z tekstu dowiedzieli się czegoś nowego i co jeszcze chcieliby na ten temat wiedzieć?

Faza realizacyjna

- Uczniowie zapoznają się z treściami z części „Przeczytaj”. Następnie łączą się w pary i zapoznają się z filmem. Dyskutują o problematyce przedstawionej w filmie i wykonują polecenie do filmu. Potem tworzą grupy 4-osobowe. Najpierw uczniowie dzielą się wiedzą i spostrzeżeniami na podstawie materiału, a następnie nauczyciel zapisuje na tablicy pytanie: Co oznacza fala uchodźców dla Europy?
- Jedne grupy szukają argumentów „za” przyjmowaniem takiej ilości uchodźców do Europy, a pozostałe grupy szukają argumentów „przeciw”
- Po wyznaczonym czasie nauczyciel rozpoczyna dyskusję na argumenty. Celem dyskusji jest wypracowanie wspólnego stanowiska klasy w tej sprawie i rozbudzenie świadomości młodzieży na temat problemów współczesnego świata.
- Następnie na plenum wszyscy sprawdzają z medium głównym i konfrontują z wcześniejszymi opracowaniami, sprawdzając dotychczasową wiedzę. Po obejrzeniu nauczyciel podsumowuje zebrane informacje za pomocą miniwykładu.

Faza podsumowująca

- Nauczyciel podsumowuje etapy lekcji, zestawiając je z założonymi celami i wprowadza do fazy ćwiczeń na podstawie poznanego materiału. Uczniowie wykonują ćwiczenia z e-materiału.

Praca domowa

- Znając już problemy związane z uchodźstwem, podaj przykłady pozytywnych postaw obywatelskich wobec problemu uchodźstwa. Co każdy mógłby zrobić od siebie, aby pomóc uchodźcom przetrwać te ciężkie chwile.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium: film może zostać wykorzystany na lekcjach z wiedzy o społeczeństwie w bloku tematycznym związanym z uchodźctwem i migracją.